

У незапам'ятні часи ліси у нашому краї займали великі простори. Зокрема, на північний схід від місця сучасного села тягнулись на десятки кілометрів суцільні ліси. Перші поселенці, які прибули сюди, будували примітивні житла на узліссі, тобто селились на грані (граніці) первісного лісу і поля.

Від колишніх непрохідних хащ нам залишилися невеликі масиви і острівці. Але дійшла до наших днів назва села – Гранівка.

Як відомо з історії, сучасна територія Рівненщини в результаті третього поділу Польщі (1795) опинилась під владою Російської імперії. Гранівка, як і вся історична Волинь, увійшла до Волинської губернії. З початком Першої світової війни (1914) населення прикордонних земель підлягало евакуації подалі від кордону. Біженців із Гранівки разом з рухомим майном і худобою прийняли заможні селяни Катеринославської губернії.

Уже в перші два місяці воєнних дій Гранівка опинилася в зоні кровопролитних боїв. По один бік її розташовувались окопи росіян, по інший – «австрійців». Тому село, в якому до початку війни нараховувалося до 150 дворів, було спалене і знищене дощенту. Біженці, які згодом повернулись у рідні місця, побачили попелище. Уціліло дві-три хати. Попервах люди почали селитись у викопаних землянках, а потім, скориставшись беззаконням і беззаконням, які панували в період громадянської війни, рубали навколишні, в основному колишні панські ліси, і відбудовували село.

За Ризьким мирним договором західна частина Волині на довгих 19 років підпала під владу Польщі. Гранівка увійшла до Волинського воеводства з центром у Луцьку. Рівне і Дубно залишались повітовими містами. Життя переважної більшості селян за панської Польщі було нестерпно складним. Зароблені важкою виснажливою працею злоти (гроші) витрачались в основному на придбання додаткового клаттика орної землі. Адже в сім'ях підросли діти, їх треба було одружувати і наділяти весільним посагом (землею). Таким чином земельні наділи дробились, а сім'ї ставали від того ще біднішими.

Крім соціального, українці терпіли й національний гніт. Селянин-українець був позбавлений права працювати на залізниці, бути лісником чи служити на будь-якій державній службі, якщо він не прийняв католицької віри.

Через суфлерки за землею, за межі селяни досить часто ворогували, бились і судились. Бідним мешканцям села, щоб потрапити на суд, доводилось долати пішки польовими дорогами і стежками весь путь до воеводського міста. Єдиним шляхом, що проходив через

автомобілі за цілий день).

Уся велика селянська родина харчувалась, одягалась і взувалась за рахунок продукції власного натурального господарства. Купували тільки ті промислові товари, без яких не могли обійтись в повсякденному побуті (сірники, гас, мило). Якщо в оселі світила тьмяно газова лампа або в печі палав вогонь, ніхто з членів сім'ї не посмів би зайвий раз чиркнути сірником, тим паче, що господар дому розколював його на дві-три частини. Навіть заможний селянин-хлібороб, коли їв сало з хлібом, згрібав крихти зі столу в жменю і кидав їх у рот, а жирні від сала пальці обсмоктував.

Незважаючи на сувору

а то й просто в «дядьківських» клунях. Такої маси людей, такого розмаїття рис обличчя Гранівка ще не знала.

Незважаючи на титанічні зусилля, будівництво аеродрому до нападу гітлерівців на СРСР закінчити не вдалося. У роки війни він служив то прифронтовим, то запасним, залежно від того, як просувався фронт. Його використовували і німці, і радянські війська. Аеродром діяв до 1947 року, після того довгий час зберігався як запасний.

У червні 1941 року Гранівка уже вдруге потрапляє у вогненний вир бойових дій. Тут точилися танкові поєдинки, багато радянської техніки було підбито або залишено через нестачу пального. Важко жилося гранівцям, як і іншим тутешнім людям, у роки німецької окупації. Німецька влада обкладала поставками збіжжя, м'яса, молока та інших сільгосппродуктів.

Гранівку було визволено без жодного пострілу. Серед ночі німці, підняті по тривозі, без будь-якого бою залишили село,

а наступного ранку по шосе з боку Верби спокійно марширували колони радянських солдатів. Навесні 1944 року все працездатне чоловіче населення села, починаючи з 17 і кінчаючи 55 роками, було мобілізовано на фронт. Ту саму важку й виснажливу роботу, що й при окупації, тепер доводилось робити без допомоги здорових і сильних чоловічих рук. На слабкі плечі стариків, жінок та малолітніх дітей звалилось усе важке, ручне і примітивне господарство. Треба було ходити за плугом, засівати поле, доглядати худобу, збирати врожай і поставляти фронту хліб, м'ясо, молоко... З

шести років селянські діти пасли худобу і заготовляли корм для неї, з 10-12-ти років з дорослими орали, сіяли.

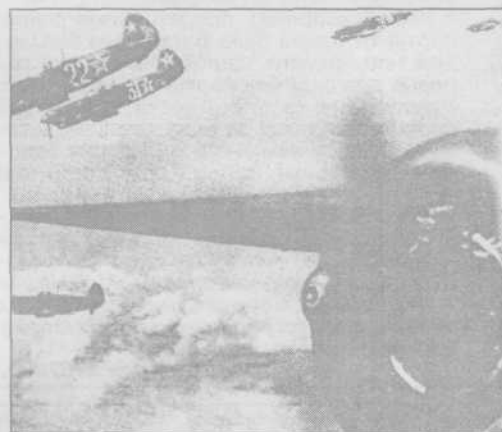
Фронт зупинився на колишньому російсько-австрійському кордоні, між Ра-

КРАЄЗНАВСТВО

БУВ У СЕЛІ АЕРОДРОМ

економію, найбідніші селяни не могли дотягнути з хлібом до нового врожаю. Бувало, до жнив залишалось ще два-три місяці, а хліба в сім'ї вже не було. Цей період називали передновком, переднівком. Терплячи його, з надією дивилися на новий урожай і чекали жнив, щоб знову доскочу наїстися печеного хліба.

Малоземельні жителі Гранівки з великою радістю, з хлібом-сіллю зустрічали свою «визволительку» – Червону армію восени 1939 року. Проте незабаром радість була затьмарена масовими репресіями, розкуркулюванням і висилкою в Сибір заможних селян.

З приходом перших «советів» Гранівка і її околиці стають об'єктами військового будівництва: на початку 1940 року на південно-західній околиці розпочалося інтенсивне спорудження аеродрому, одночасно реконструювали автомобільний шлях. Роботи не припинялись ні вдень, ні вночі. Весь об'єкт був облутаний проводами з електролампочками, які освітлювали робочі місця у нічний час. Облаштували цементно-бетонну злітно-посадочну смугу, автошлях розширили і підняли до належних параметрів. Напередодні війни на будівництві працювали

дивиловим і Бродами, майже на 4 місяці. Гранівка раз у раз відчувала гарячий подих передової. Військовий аеродром, що відновив свою бойову діяльність, став привабливим об'єктом для німецьких льотчиків. Особливо пам'ятне бомбардування аеродрому і села 1 травня 44-го, коли в нальоті брало участь одночасно 17 німецьких бомбардувальників.

Після завершення війни повертались додому скалічені фронтовики. Багато моїх земляків залишилися навечно в чужій землі. Їх імена тепер – на обелісках і пам'ятниках сільських кладовищ.